27.2.2019

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Sosiaaliturva- ja vakuutusosasto
Hallitussihteeri Milla Mustamäki

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN ASIANTUNTIJALAUSUNTO LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNALLE (HE 229/2018)

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

1) Riippuvuus muista esityksistä

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädännön muuttamiseksi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdosta (HE 52/2018). Esityksen tavoitteena on saattaa kansallinen sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädäntö yhteensopivaksi tietosuoja-asetuksen kanssa. Hallituksen esityksen 52/2018 mahdollinen hyväksymättä jääminen ei aiheuta tarpeita muuttaa lakiehdotusta.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle potilasvakuutuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 298/2018 vp). Kyseessä on potilasvahinkolainsäädännön kokonaisuudistus, jossa ehdotetaan säädettäväksi potilasvakuutuslaki, jolla korvataan nykyinen potilasvahinkolaki. Lailla uudistettaisiin nykyisen potilasvakuutusta koskevan lainsäädännön rakenne kokonaisuudessaan. Esityksessä ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2021 alusta. Koska potilasvahinkolautakunnasta säädetään potilasvahinkolaissa, joka esitetään kumottavaksi potilasvakuutuslakia koskevassa hallituksen esityksessä, liikenne- ja potilasvahinkolautakuntaa koskeva esitys on riippuvainen mainitusta esityksestä. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemys on, että potilasvakuutuslain kokonaisuudistus on edellytys liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan yhdistämiselle. Jos hallituksen esitystä 298/2018 vp ei hyväksytä, voidaan tästä hallituksen esityksestä hyväksyä ainoastaan lakiehdotuksen 2. mukaiset liikennevakuutuslakiin, lakiehdotuksen 3. mukaiset liikennevakuutuskeskuksesta annettuun lakiin ja lakiehdotuksen 7. mukaiset liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettuun lakiin ehdotettavat tekniset täsmennykset. Tällöin lakiehdotuksen 2. eli liikennevakuutuslain 64 §:ää, 65 §:ää, 66 §:ää ja 79 §:ää ei kuitenkaan ole tarve muuttaa hallituksen esityksen mukaisesti.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion

lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 14/2018 vp). Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi uudenlainen, monialainen virasto Valtion lupa- ja valvontavirasto, johon kootaan valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä nykyisiltä aluehallintovirastoilta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on potilasvakuutuslakia koskevassa lausunnossaan (PeVL 70/2018 vp) edellyttänyt, että sääntelyn selkeyden vuoksi käsillä olevassa sääntelytilanteessa lakiin ei tule ottaa säännöstä sote- ja maakuntauudistukseen liittyviin hallituksen esityksiin sisältyviin lakiehdotuksiin tai lakiehdotuksilla perustettaviksi tarkoitettuihin viranomaisiin. Näin ollen myös 1. lakiehdotuksen 18 §:n viittaus Valtion lupa- ja valvontavirastoon tulee muuttaa viittaukseksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon.

18 §

Lautakunnan oikeus saada virka-apua potilasvahinkoasiassa

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto *~~Valtion lupa- ja valvontavirasto~~ on velvollinen antamaan lautakunnalle virka-apua potilasvahinkoasiassa 16 §:ssä tarkoitetun tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi.*

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnan käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (HE 29/2018 vp). Mikäli lakiehdotusta ei hyväksytä, tulisi 2. lakiehdotuksen 29 §:n 2 momenttia tarkistaa.

29 §

Vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun määrääminen

———————————————————————————

Valtiokonttori määrää 1 momentissa mainitut maksut sekä velvoittaa vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneen ajoneuvon omistajan tai haltijan maksamaan maksut Liikennevakuutuskeskukselle. Laiminlyöntimaksu voidaan jättää määräämättä vain erityisestä syystä. Ajoneuvon omistaja tai haltija saa hakea muutosta päätökseen siten kuin ***hallintolainkäyttölaissa (586/1996)*** *~~laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (/)~~ säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.*

———————————————————————————

2) Lautakunnan puheenjohtajien ja jäsenten sidonnaisuudet

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on jo nyt käytäntönä tiedustella lautakuntiin ehdotettavien jäsenten sidonnaisuuksia, vaikkei asiasta nimenomaisesti laissa säädetä. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan riippumattomuus tulee turvattua jo nykytilan mukaan eikä pidä hallituksen esityksen muuttamista tältä osin tarpeellisena. Mikäli valiokunta kuitenkin katsoo tarpeelliseksi säätää asiasta, se voitaisiin toteuttaa ottamalla lakiin kirjaus sidonnaisuuksien ilmoittamisesta. Vastaava menettely on käytössä mm. sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa, tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnassa ja vakuutusoikeudessa. Lautakuntien jäsenten olisi muutoksen perusteella velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksistaan vastaavasti kuin tuomioistuinten asiantuntijajäsenten. Sidonnaisuudet ilmoitetaan sosiaali- ja terveysministeriölle erillisellä sidonnaisuusilmoituslomakkeella. Sidonnaisuuksia koskevat tiedot säilytetään sosiaali- ja terveysministeriössä, josta julkiset tiedot ovat jokaisen pyynnöstä saatavilla. Salassa pidettävät tiedot pidetään salassa.

Asiasta voitaisiin säätää nimittämistä koskevassa lain 5 §:ssä viittaamalla tuomioistuinlakiin. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tätä ensisijaisena vaihtoehtona, sillä ehdotettu muotoilu vastaa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa, tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa ja työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa säädettyä.

5 §

Puheenjohtajien ja jäsenten nimittäminen, lautakunnan jäsenyydestä vapautuminen ja eroamisikä

Valtioneuvosto nimittää sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä lautakunnan puheenjohtajan ja yhden varapuheenjohtajan toistaiseksi ja muut varapuheenjohtajat sekä jäsenet viideksi vuodeksi kerrallaan. Puheenjohtaja, varapuheenjohtajat ja jäsenet nimitetään kummallekin osastolle erikseen. Jos lautakunnan jäsenen tehtävä vapautuu kesken toimikauden, sosiaali- ja terveysministeriö nimittää hänen tilalleen uuden jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Lautakunnan puheenjohtajien ja jäsenten on ilmoitettava sidonnaisuuksistaan siten kuin tuomioistuinlain (673/2016) 17 luvun 17 §:ssä säädetään asiantuntijajäsenen velvollisuudesta ilmoittaa sidonnaisuuksistaan. (UUSI)

Lautakuntaan nimitettyä ei saa erottaa kesken hänen toimikautensa ilman painavaa perustetta.

Lautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja muu jäsen ovat velvollisia eroamaan sen kuukauden päättyessä, jonka kuluessa hän täyttää 70 vuotta.

Mikäli valiokunta ei pidä viittaamista tuomioistuinlakiin suotavana, tuomioistuinlakia sisällöllisesti vastaava sääntely voitaneen ottaa myös lain 5 §:ään esimerkiksi seuraavasti.

5 §

Puheenjohtajien ja jäsenten nimittäminen, lautakunnan jäsenyydestä vapautuminen ja eroamisikä

Valtioneuvosto nimittää sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä lautakunnan puheenjohtajan ja yhden varapuheenjohtajan toistaiseksi ja muut varapuheenjohtajat sekä jäsenet viideksi vuodeksi kerrallaan. Puheenjohtaja, varapuheenjohtajat ja jäsenet nimitetään kummallekin osastolle erikseen. Jos lautakunnan jäsenen tehtävä vapautuu kesken toimikauden, sosiaali- ja terveysministeriö nimittää hänen tilalleen uuden jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Lautakunnan puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi ja jäseneksi esitettävän on ennen tehtävään nimittämistä annettava sosiaali- ja terveysministeriölle valtion virkamieslain (759/1994) 8 a §:n 1 momentissa tarkoitettu selvitys sidonnaisuuksistaan. Tehtävän aikana tapahtuneista sidonnaisuuksia koskevista muutoksista on viipymättä ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle ja lautakunnalle. (UUSI)

Lautakuntaan nimitettyä ei saa erottaa kesken hänen toimikautensa ilman painavaa perustetta.

Lautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja muu jäsen ovat velvollisia eroamaan sen kuukauden päättyessä, jonka kuluessa hän täyttää 70 vuotta.

3) Lautakunnan esittelijöiden sidonnaisuudet

Valtioneuvosto ei nimitä lautakunnan esittelijöitä, vaan esittelijät ovat työsuhteessa lautakuntaan. Hallituksen esityksen mukaan heihin kuitenkin sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Hallituksen esityksessä ei ehdoteta säädettävän lautakunnan esittelijöiden sidonnaisuuksien selvittämisestä. Esittelijöiden sidonnaisuuksien selvittämisestä ei säädetä minkään muun sellaisen tuomioistuimen tai muutoksenhakulautakunnan osalta, joissa on esittelijöitä. Sosiaali- ja terveysministeriö ei pidä perusteltuna säätää esittelijöiden sidonnaisuuksien selvittämisestä ainoastaan liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan kohdalla muista tuomioistuimista ja muutoksenhakulautakunnista poikkeavasti ottaen huomioon erityisesti sen, että liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan lausunnot ovat ainoastaan suositusluontoisia eivätkä osa varsinaista muutoksenhakua. Esittelijöiden sidonnaisuuksien selvittämisestä säätäminen olisi iso periaatteellinen muutos nykytilaan. Mikäli se katsotaan tarpeelliseksi, tulisi esittelijöiden sidonnaisuuksia koskeva mahdollinen sääntelytarve selvittää huolellisesti ottaen huomioon myös muut tuomioistuimet ja lautakunnat.